

36. Het postkantoor van de Belgische enclave in Baarle Hertog

Helemaal bovenaan de Belgisch-Nederlandse grens, ligt Baarle-Hertog als een Belgische enclave in Nederland. Het postbureau werd gesloten in oktober 1914 maar reeds in januari 1915 heropend. Baarle Hertog bleef gedurende de hele oorlog een draaischijf voor de smokkelpost van en naar het bezette België.

Ook de Belgisch regering richtte er tal van agentschappen en diensten op en een grote antennemast voor de draadloze telegrafie. Telegrafisch verkeer was mogelijk tussen Baarle Hertog en Le Havre.

36. Le bureau de poste de l'enclave belge de Baerle-Duc

Juste au delà de la frontière belgo néerlandaise, Baerle-Duc est une enclave belge aux Pays-Bas. Le bureau de poste avait été fermé en octobre 1914, mais rouvert dès janvier 1915. Tout au long de la guerre Baerle-Duc a été la plaque tournante du courrier de contrebande vers et depuis la Belgique occupée.

Le gouvernement belge y a installé de nombreux organismes et services ainsi qu'une grande antenne de télégraphie sans fil. Le trafic télégraphique était possible entre Baerle-Duc et Le Havre.

36. The post office of the Belgian enclave Baarle-Hertog

The Belgian enclave in The Netherlands, Baarle-Hertog, is situated at the top of the Belgian-Dutch border. The post office was closed in October 1914, yet reopened in January 1915. Baarle-Hertog remained throughout the war a hub of post smuggling from and to Occupied Belgium.

The Belgian government too founded there several agencies and services and placed a big antenna mast for wireless telegraphy. Telegraph service was possible between Baarle-Hertog and Le Havre.

Baarle Hertog

Het grondgebied van Baarle - Hertog vormt geen aan elkaar gesloten geheel maar bestaat uit een aantal afzonderlijke percelen. De meesten, zo een 25, zijn geheel door Nederlands grondgebied omgeven. Dit zijn de enclaves van Baarle-Hertog.

Tijdens de Eerste wereldoorlog konden de Duitsers deze enclaves niet bezetten zonder de Nederlandse neutraliteit te schenden. Zo bleven deze stukjes Belgisch grondgebied de hele oorlog onbezett en vormden zij een bolwerk van allerlei activiteiten. Er werd o.a. een Belgisch radio zend- en ontvangststation gebouwd waarmee men Duitse radioverbindingen kon afluisteren.

Uiteraard kon men vanuit dit onbezette gebied niet op een normale wijze met het bezette België communiceren. Daarom werden er ter plekke diverse noodmaatregelen genomen. We tonen u hier een zicht op dit, voor de oorlog, zo vredige dorpje en enkele postzegels ontwaard in het postkantoor van Baarle - Hertog.

Baarle Hertog

Smokkelbrief via Baarle Nassau naar Antwerpen

Zaakpapieren aangetekend verzonden door de gemeentesecretaris van Baarle Hertog de heer J. Schuurmans, bestemming Antwerpen. Normaal geen briefwisseling mogelijk tussen onbezet en bezet België. **Hier opgelost (omzeild) door te verzenden via buurdorp Baarle Nassau.**

Baarle-Nassau 21.III.16 via de *Auslandstelle Aachen Freigegeben*, *cursor nr 39*. Bankcensuur met de rondstempel: 'Der Kaiserliche Generalkommissar Für die Banken in Belgien' en sluitstroken van de 'Kaiserliche Deutsches Postamt'. Aankomststempel Antwerpen op **23.3.1916**. Dus in twee dagen op zijn eindbestemming (bankzaken)!

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

België Post der Geallieerden Baarle Hertog – Belgique Baarle Duc Poste des alliés

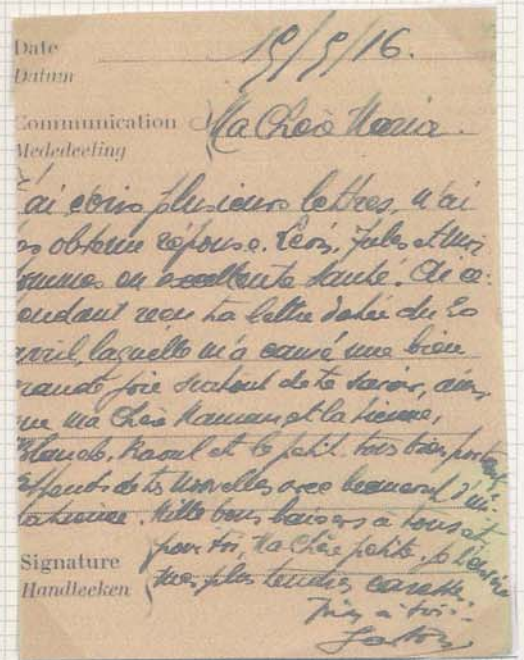
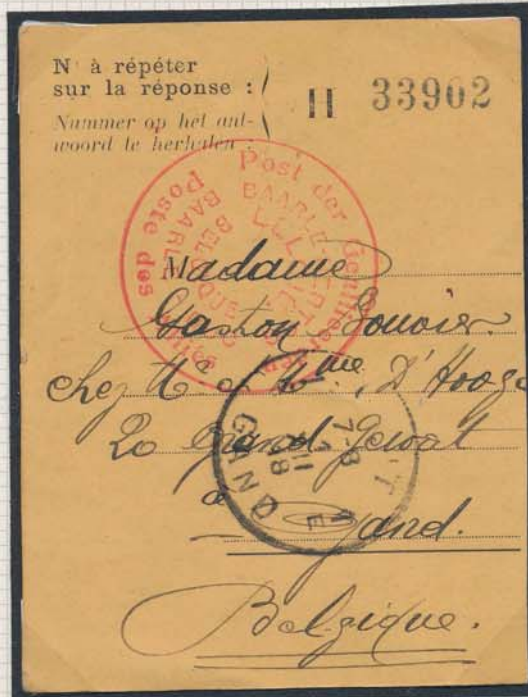
Erkende briefbemiddelaar door de Belgische censuur

Tweetalige herkomststempel in rode inkt

Antwoordcoupon
19/9/16

De herkomst-
stempel van de
Post van de
Geallieerden.

Naar Gent in
Bezet België.

Zichtkaart via de
Post Geallieerden
Baarle Hertog,
Geen datum.

Kosteloos Bestellen
en rode herkomst-
stempel.

Naar Gent in Bezet
België.

Baarle Hertog

Hulporganisaties!

Comité belge des Réfugiés à Breda

Tweetalig Bericht

Briefsmokkel vanuit Baarle Hertog via Angleterre - Hollande

Avis important.

Pour réponses en franchise postale (S.M.), donc sans timbres, adresser les lettres à :

Belangrijk bericht.

Voor antwoorden port-vrij (S.M.), dus zonder zegel, de brieven sturen aan :

Comité belge des Réfugiés à Bréda,

POSTE RESTANTE,

BAARLE-HERTOG.

Via Angleterre - Via Hollande.

pour remettre à Louis Jousart

SM

qui se charge de remettre les lettres aux destinataires. Bien indiquer les nom et adresse des destinataires dans les lettres.

hetwelk de brieven zal afgeven aan de geadresseerden. Goed naam en adres der geadresseerden in de brieven aanduiden

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

J (ean) PEYMEN – erkende briefbemiddelaar of smokkelaar?

Oeuvre du Mot du Soldat Belge – Service Gratuit

Deze bruin okerkleurige omslagen werden gratis onder de Belgische soldaten aan het IJzerfront verspreid. Herkomst, SM en -adresstempel inbegrepen.

Op 29 juni 1915 verscheen op de dagorders van het Belgisch Leger dat het agentschap verdacht was en het verboden werd om via dit agentschap te corresponderen. Op 1 augustus 1915 werd dit echter rechtgezet en mocht het agentschap terug gebruikt worden door de Belgische Militairen

Jean Peymen als chef van het 'Oeuvre du Mot du Soldat Belge' was inderdaad een door de Belgische censuur erkende briefbemiddelaar. Met andere woorden de Belgische militairen mochten zijn agentschap gebruiken om hun briefwisseling België in gesmokkeld te krijgen.

Hier dergelijke brief wel gefrankeerd met 20 centiemmen, het voorkeurtarief voor Nederland, wat in principe niet nodig was (want gratis omwille van het militair portvrijdom en de binnenlandse dienst). Vertrekstempel van LEYSELE 2.IX.15.

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

Oeuvre du Mot du Soldat

Erkende briefbemiddelaar door de Belgische censuur

Postwaardestuk 1912
Baarle Hertog 7.III.15
naar Milford. Geen
censuur. Ovale her-
komststempel:

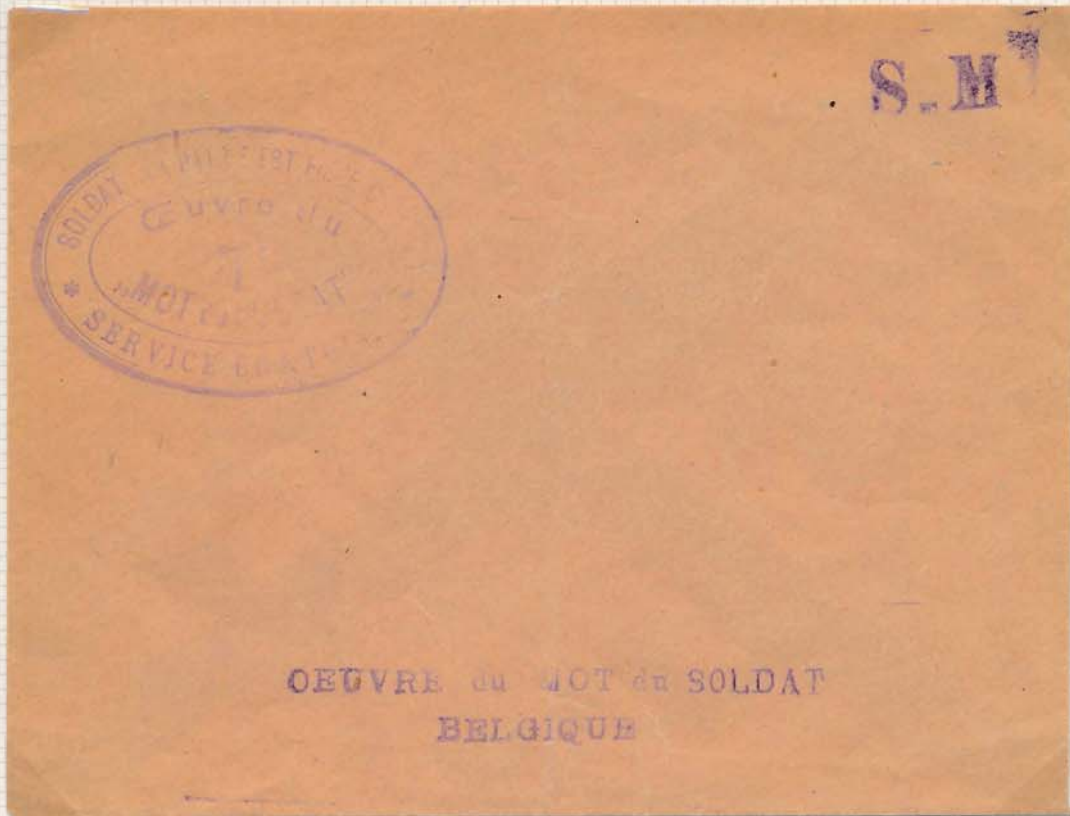
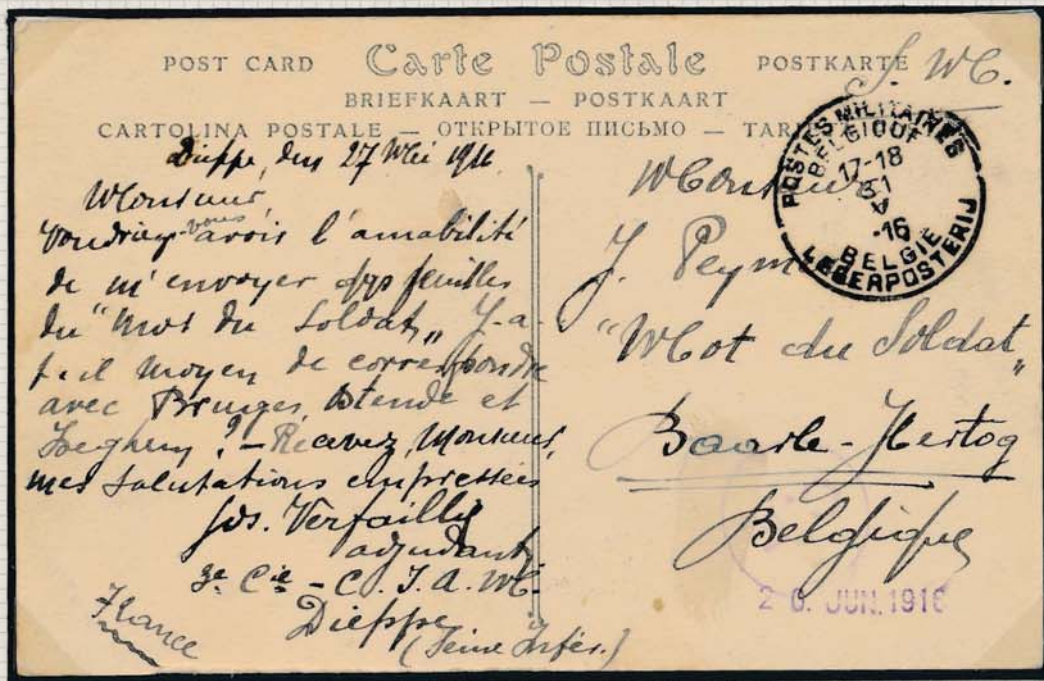
Jean PEYMEN
Molenstraat
Baarle-Hertog

Aangetekende brief uit Baarle Hertog op 17.VIII.17 naar het Belgisch Leger. Enkel het aantekenrecht (25 centiem) diende voldaan te worden. Herkomst: Service Gratuit van het oeuvre du Mot du Soldat, door de Belgische censuur erkend oeuvre en briefbemiddelaar. Via London (19 AUG 15) en sluitstrook van de Engelse censuur (Opened by Censor).

Baarle Hertog

J (ean) PEYMEN – erkende briefbemiddelaar of smokkelaar?
Briefwisseling voor Oostende, Brugge en Isegem

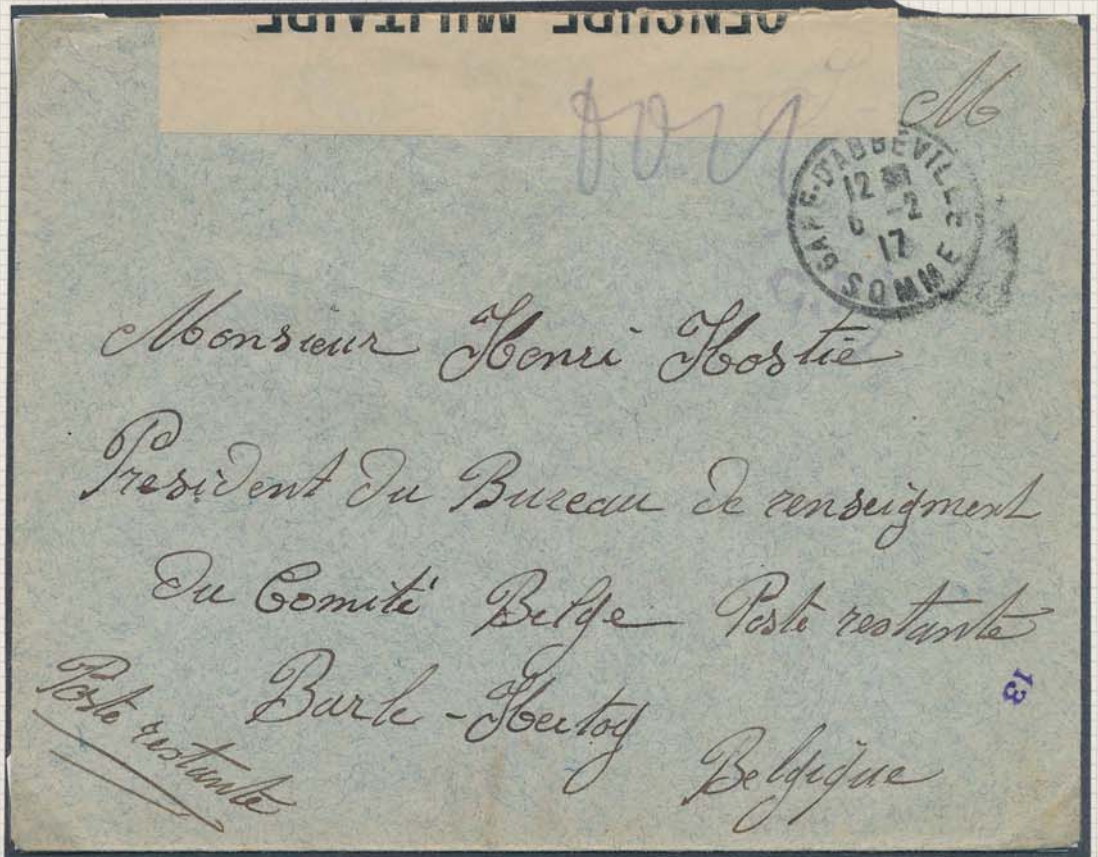
Jean Peymen als chef van het 'Oeuvre du Mot du Soldat Belge' was inderdaad een door de Belgische censuur erkende briefbemiddelaar. Met andere woorden de Belgische militairen mochten zijn agentschap gebruiken om hun briefwisseling België in gesmokkeld te krijgen. Hier een postkaart in militair portvrijdom vanuit Dieppe op 27 mei 1916, via het centraliserend Belgisch militair postkantoor van Calais op 31 mei 1916 en gericht aan de heer Peymen, met toch wel een zeer bijzondere inhoud: *De m'envoyer des feuilles du 'Mot du Soldat' - Il y a moyen de correspondre avec Bruges, Ostende et Isegem*. We tonen hier ook dergelijk blanco 'feuille'

Baarle Hertog

Bureau officiel de Renseignement du Comité belge - Baarle Hertog

Erkende briefbemiddelaar door de Belgische censuur

Brief in militair 6.2.17
portvrijdom en
een witte sluitstrook
van de Belgische censuur
in Folkestone, naar de
heer HOSTE van het
genoemde oeuvre
in Baarle- Hertog.

Brief in militair 14.II.17
portvrijdom en een
witte censuurstrook (me
nr 12) in Folkestone,
naar dhr HOSTE van het
genoemde oeuvre
in Baarle- Hertog.

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

Post van de Geallieerden - Poste des Alliés - Baarle Duc

Door de Belgische censuur erkende briefbemiddelaar

S. M.

Post der Geallieerden

Postliggend

Baarle-Hertog

(België)

Poste des Alliés

Bureau restant

Baarle-Duc

(Belgique)

De 'Post der Geallieerden - Poste des Alliés - Baarle Duc' was inderdaad een door de Belgische censuur erkende briefbemiddelaar. Met andere woorden de Belgische militairen mochten dit agentschap gebruiken om hun briefwisseling België in gesmokkeld te krijgen. Hier een gefrankeerde brief (met ditostempel) van dit agentschap en een blanco (formulier) brief.

Baarle Hertog

Vorbereidend novciaat der Broeders van de Christelijke Scholen – Baerle Hertog

Erkende briefbemiddelaar door de Belgische censuur (één der eersten)

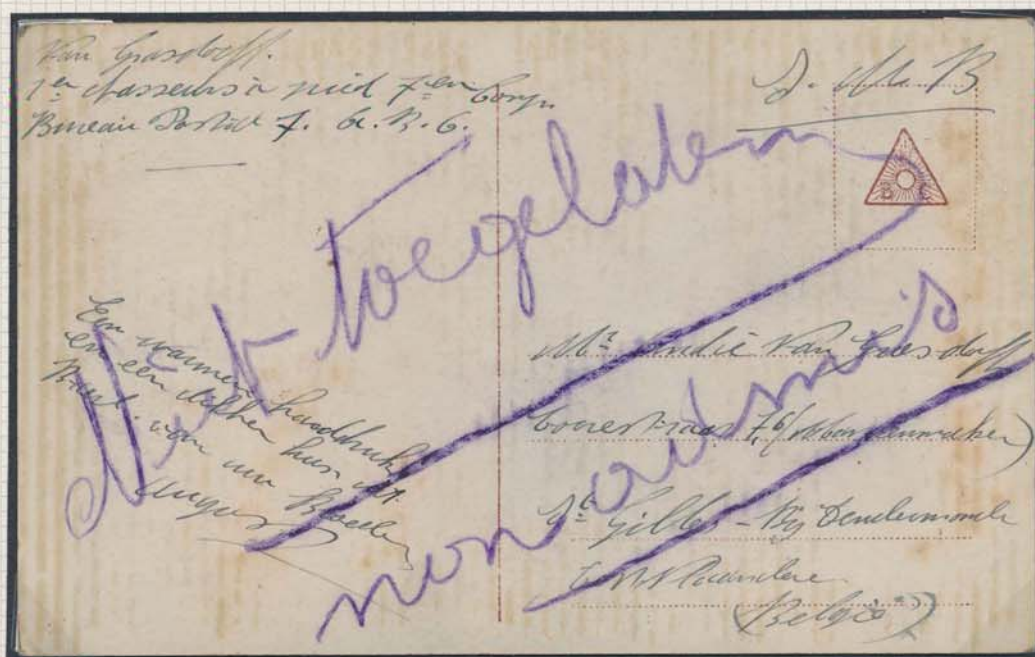
Brief met briefhoofd vernoemd in titel, uit Baarle Hertog 3.VIII.16 via de Belgische censuur in Folkestone, naar een Belgische brankardier.

Brief met briefhoofd vernoemd in titel, uit Baarle Hertog 8.X.15 via de Belgische censuur in Folkestone, naar de colonne d'ambulance.

Baarle Hertog

Geromantiseerde fotokaart van een Belgisch soldaat verzonden uit Baarl (Baarle Hertog) in militair portvrijdom (handgeschreven op de keerzijde rechts bovenaan S.M.B.). Bestemming was Sint-Gillis bij Dendermonde (Bezete België). Geen vertrekdatum

Een verwijzing naar de plaats van herkomst (Baarl) gekoppeld aan de vermelding van de eenheid was niet toegelaten. Geen poststempel, geen censuur, wel de tweetalige aanduiding met aneline potlood: **Niet toegelaten - Non admis.**

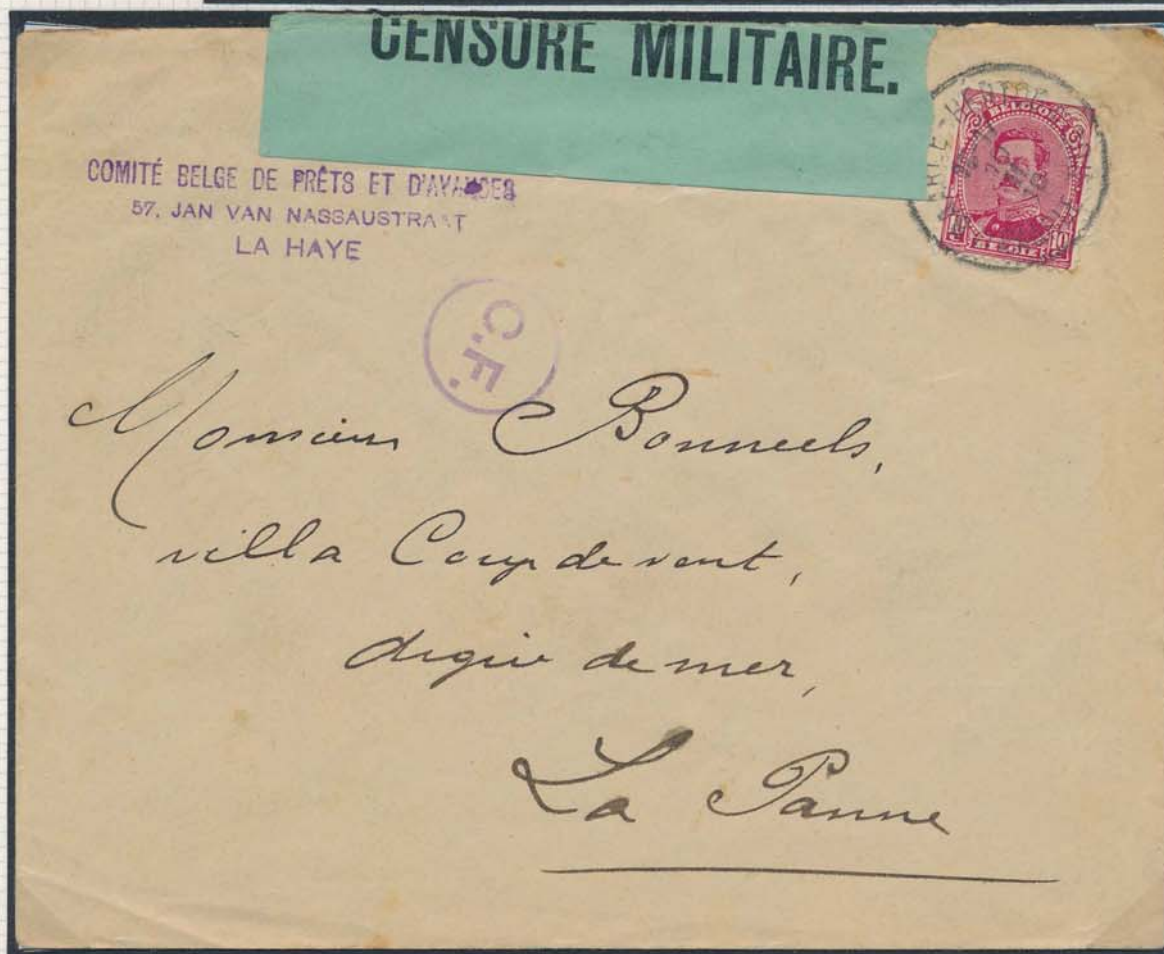
Baarle Hertog

Briefwisseling voor het binnenland

Postwaardestuk Pellens
Antwoordkaart.

Baarle Hertog 7.X.15
naar Panne 13.X.1915
via de censuur van
Folkestone.

Frankering (5 cent.) als
een beschreven kaart
voor het binnenland.

Brief uit Baarle Hertog 10.II.18 naar De Panne, via de censuur van Folkestone (ronde C.F. en groene sluitstrook) en het centraliserend militair postkantoor in Calais 17.II.18 en aankomst op 19.II.18. Frankering als een brief tot 20 gram in binnenlandse dienst. Herkomststempel van een Belgische voor leningen en voorschotten in Den Haag.

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

Postwaardestuk 1915
Kaartbrief

Baarle Hertog 6.XII.15
naar London 9.XII.15
Geen censuur.

Frankering (25 cent.) als
een brief tot 20 gram
in buitenlandse dienst

Brief uit Baarle -Nassau (Nederland) via de Belgische post van Baarle Hertog op 26.XI.17 naar London.
Sluitstrook van de Engelse censuur (Opened by Censor nr 1482).

De Belgische enclave in Baarle Hertog

Baarle Hertog

Aangetekende brief in internationale dienst

1918

Brief uit Baarle Hertog op 2.III.18 naar Milford, geen aankomst.

Frankering 50 centiem samengesteld als volgt: 25 cent aantekenrecht en 25 centiem voor een brief tot 20 gram in buitenlandse dienst.

Sluitstrook van de Engelse censuur Opened by Censor nr 428.

Baarle Hertog

Briefwisseling voor het buitenland

Gewicht tussen 20 en 40 gram (2^e gewichtsschijf)

Aangetekende brief uit **Baarle Hertog** op 23.XI.16 naar Paris, via London (transitstempel op keerzijde).
Frankering 65 centiem, waarvan 25 centiem voor het aantekenrecht, 25 centiem voor het briefport tot
20 gram en 15 centiem voor bijkomend briefport in de schijf van 20 tot 40 gram.
Afzender: *Comité belge de Prêts et Avances* in Den Haag.